

Kem 740

Kem 740

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
LYSIMACHIAE PURPUREAE
SIVE LYTHRI SALICARIAE LINN.
VIRTUTE MEDICINALI NON DVBIA

QVAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO DVCE AC DOMINO
DOMINO
CAROLO AVGVSTO
DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGARIAE
ET GVESTPHALIAE LANDGRAVIO THVRINGIAE REL.
CONSENSV GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA ET CHIRVURGIA
HONORIBVS AC PRIVILEGIIS RITE CONSEQVENDIS

A. D. v. Ivnii c^ol^occclxxx.

PVBLICE DEFENDET

A V C T O R

IOANNES SCHERBIVS

MOENO - FRANCOVRTANVS.

Mem.
740.

I E N A E
EX OFFICINA FIEDLERIANA.

Mem.
740.

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
LEIPZIG

VERGLEICHENDE ANATOMIE

DEUTSCH

VON DR. MED. JOHANNES ROHRBACH

LEIPZIG, VERLAG VON G. NEUBAUER

1871

JOHANNES ROHRBACH

1871

REIPUBLICAE INCLVTAE
MOENO - FRANCOFVRTANAE
SENATVI

SPLENDIDISSIMO AC AMPLISSIMO VIRIS PERILLVSTRIBVS GE-
NEROSISSIMIS MAGNIFICIS EXCELLENTISSIMIS CONSVLTISS-
SIMIS DOCTISSIMIS PRVDENTISSIMIS NOBILISSIMIS ET
GRAVISSIMIS

SACRAE CAESAREAE MAIESTATIS

CONSILIARIIS ACTVALIBVS
CETERISQVE PATRIBVS CONSCRIPTIS

DOMINIS

PRAETORI
CONSVLIBVS
SCABINIS

SYNDICIS

SENATORIBVS
PROCERIBVS MAECENATIBVS
ET
PATRIAE PATRIBVS

DE REPUBLICA OPTIME MERITIS
PATRONIS SVIS OPTIMIS
MAXIMIS

OMNI HONORIS ET OBSERVANVIAE CVLTV
PROSEQVENDIS
HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

IN
VENERATIONIS SVMMAE ET MENTIS PIAE
DOCUMENTVM

EA QVA PAR EST REVERENTIA
SACRAM ESSE VOLVIT

TANTORVM VIRORVM

CVLTOR PERPETVVS
AC DEVOTISSIMVS

IOANNES SCHERBIVS.

TH E S E S

I.

*Animi affectus nonnunquam ad animum valetudinem restaurandam
conducunt.*

II.

Non exstat remedium, quod dicunt, vniuersale.

III.

Materiam arthriticam et rheumaticam in primis viis generari credo.

IV.

Infectionem variolarum suadendam, non prohibendam esse existimo.

V.

*Miasma, quod gonorrhoeam malignam inducit, non differt ab eo,
quod liem veneream profert.*

VI.

T H E S E S

VI.

Vini potus quotidianus magis, quam aquae potus ad morbos disponit.

VII.

Saturni usum et internum, et externum caute admittendum esse existimo.

VIII.

Cortex peruvianus fere sub omnium morborum finem prodest.

IX.

Potus Coffeae non potest non eo utentibus esse detrimento.

EXPLICATIO ICONIS

- Fig. 1. LYTHRI SALICARIAE LINN. caulis pars superior situ naturali depictus.
- Fig. 2. Calix, stamina maiora et pistillum, demtis petalis.
- Fig. 3. Calix expansus superficie exteriori in conspectu positus.
- Fig. 4. Corolla cum calice et staminibus superficie interiori.
- Fig. 5. Idem eo situ, vt praecipue petalorum insertio appareat.
- Fig. 6. Anthera filamento insidens.
- Fig. 7. Stigma stilo affine cum germine.
-

EXHIBITIO ICONUM

1. *[Faint, illegible text]*
2. *[Faint, illegible text]*
3. *[Faint, illegible text]*
4. *[Faint, illegible text]*
5. *[Faint, illegible text]*
6. *[Faint, illegible text]*
7. *[Faint, illegible text]*
8. *[Faint, illegible text]*
9. *[Faint, illegible text]*
10. *[Faint, illegible text]*

PICA

PRAEFATIO

Ex quo de rerum natura et euentis cogitare coepi, non potui non mirari multiplices variasque formas, quibus se passim induunt, attendere mutationes innumeras, quas subeunt subito vel stato tempore, et obseruare vicissitudines occultas vel manifestas, quibus per aeternam quandam et immutabilem legem subiectae esse videantur. Nihil enim in his perpetuum est, nisi nasci et mori, fieri ac desinere. *Mortalia eminent, inquit SENECA *)*, *cadunt, deteruntur, crescunt, exchauriuntur, implentur, itaque illis in tam incerta sorte inaequalitas est.* Quin ipsae plantae non immunes ab hac lege sunt, et varia nascendi pereundique ratio cauet, ne sub vnum veniant adspectum, et semet totae se ostendant, Multae earum sunt species, quae

*) Epist. 66.

quae pro temporis varietate et soli fertilitate vel sterilitate citius seriusue explicantur, crescunt et decrescunt mutuo, et in alias atque alias formas ac vires conuertuntur. Vnde hoc euenisse puto, vt *fatorum animaliumque virtutes* *), cum mortales sint, fragiles caducaeque, et incertae, exsiliant residantque, et ideo non eodem pretio aestimentur.

Adstupenti ergo mihi plantarum immensam copiam, quae in hac rerum vniuersitate reperiuntur diuersae sub diuerso coelo, et cogitanti vim insitam singulis, qua sanitatem vel conseruare possint integram, vel labantem firmare, vel labefactatam restituere, videtur satis prouisum ac cautum generi humano esse, ne cum tot tamque variis rebus laesuris expositum sit, subito extinguatur. Suppetunt vbique terrarum medicamina, hoc vnum anceps et ambiguum est, virtutes eorum certae sint, an incertae. Inest aliis parum aut nihil, vnde vitia corporis tolli vel leniri posse putes, aliae vero, etiamsi aliquid sperare iubeant, optatis non respondent, aliae denique vim ad iuuandum praesentaneam exserunt. Neque vero iudicia medicorum de iisdem sunt eadem, quia euentus fere pendet ab rebus fortuitis, multaeque magis ex opinione inuentae, quam usu confirmatae putantur. Haec sine dubio caussa est, quare in materia medica magis copias, quam penuriam doleas, et quae quis tyro in scholis didicerat, medicus expertus aliquando

*)Ibid.

do perdenda fateatur. *Medicina quondam sub auctore SE-
NECA *) paucarum fuit scientia herbarum, quibus sifteretur fluens
sanguis, vulnera coirent paullatim, deinde in hanc peruenit tam mul-
tiplicem varietatem. Incredibili medicorum assiduitate factum
est, vt multitudine remediorum fere obruamur, neque de-
fuit iis ad hunc vsque diem libido et quaedam veluti ra-
bies nona hinc inde corradendi, variasque condituras
effingendi, vilia impensius laudandi, vetera renouandi,
obsoleta in integrum restituendi. Ita ne post secula qui-
dem deferbuît studium noua remedia sectandi, inueni-
endi ac commendandi, vel obliuioni tradita iterum protra-
hendi, et post genitis placent illico, quia vetustas illis
auctoritatem, nouitas fauorem, vanitas hominum fidem
conciliat.*

Nolo haec exemplis multis approbare. Euolue
scriptores de materia medica veteres ac nuperos, et du-
bitare desines. In obsoletarum medicinarum numero
etiam est ponenda *Lysimachia purpurea* siue *Lythrum Salicaria*
LINNAEI, quam medici veteres et maiores valde efficacem
litteris prodiderunt, recentiores fere neglexerunt, pauci
ex illis commendarunt, aliqui velut minus salubrem
in medio reliquerunt. Sic res nondum ad liquidum per-
ducta est, et me subiit libido vires eius medicinales cu-
ratius inuestigandi, monitus cum maxime a patre vene-
rabili, cui planta illa commendata nec inefficax, nec om-
nino

A 2

nino

*) Epist. 96.

nino spernenda esse visa est. Obsequor ergo patris optu-
mi voluntati, et perlubenter tento,

Quid valeant humeri, quid ferre recusent.

Faciam, quae potero, colligam, quantum per tempo-
ris angustiam et tenuem librorum supellectilem licuerit,
et in argumento pertractando ita versabor, vt, praemissa
parte historica, botanica et chemica, therapeutica subii-
ciam, morbos singulatim nominando, quos planta nobilis-
sima persanasse, certe leniisse scribitur.

SECTIO

SECTIO I.

Historica, botanica, chemica.

L*ysimachia* s. *Lytron* medicina et vetus, et haud ignobilis est. Videtur enim eam THEOPHRASTVS ERESIVS *a)* sub *ephemero* comprehendisse, curatius descripsisse ac commendasse DIOSCORIDES *b)*, PLINIVS *c)*, GALENVS *d)*, HESYCHIVS *e)*, ORIBASIVS *f)*, AETIVS *g)*, PAVLLVS AEGI-

A 3

NETA

- a)* Hist. Plantar. L. VI. p. 699. ed. Bodae a Stapel, vbi plura.
b) De Materia med. IV. 3. p. 246. ed. Sambuc.
c) Histor. Natural. XXV. 7.
d) Simpl. Medicam. Facult. L. VII. c. 89. p. 211, T. V. ed. Bafil. lat.
e) Ap. Stapel. I. c. p. 689.
f) Medicinal. Collectan. XI. p. 427. *Collect. Sreph.*
g) Tetrabibl. I. Serm. I. p. 41. *Coll. Sreph.*

NETA *h*), IO. RVELLIVS *i*), ANDREAS MATTHIOLVS *k*), HIERON. TRAGVS *l*), DODONAEVS *m*), IAC. THEOD. TABERNAEMONTANVS *n*), CASP. SCHWENCKFELT *o*), IO. GOTTSCHED *p*), BARTH. ZORN *q*), IO. BOECLER *r*), rel. Neque inter recentiores defuerunt, qui huius plantae vires medicinales summis efferrent laudibus, certe ab obliuione reuocandas suaderent, cum medici veteres et maiores ei tantum tribuisse viderentur, quantum vix vlli alii. Sufficiat mihi ex multis nominasse MICHAEL. SAGAR *s*), ANTON. de HAEN *t*), HENR. IO. NEPOM. CRANTZ *u*), III. MURRAY *x*), CHRIST. FRID. REVS *y*) etc. Hi enim omnes in eo quidem

h) De Re med. VII. p. 386. ed. Torin.

i) De Nat. Stirp. I. 17. p. 53. ed. Basil. pag. 87. maximeque L. III. 78. p. 579.

k) Commentar. in Libr. Dioscorid. p. 484.

l) Kraeuterbuch — pag. 146.

m) Ap. Scapel I. c.

n) Kraeuterbuch II. c. 154. pag. 1236. seq.

o) Stirp. et Fossil. Siles. Catalog. p. 129.

p) Flora Prussica pag. 155.

q) Botanolog. med. p. 409.

r) Cynosur. Mater. Med. Continuat. P. I. c. 6. p. 547.

s) Diff. de Salicaria. p. 393. in *Wasserberg* Fascic. Opp. medic. T. II.

t) Ratio Medendi P. III. cap. 5. p. 214.

u) Mater. med. et Chirurg. T. II. pag. 26.

x) Apparatus Medicaminum. Vol. III. p. 510.

y) Dispensator. vniuersal. P. II. p. 79.

denr consentiunt, suas Lysimachiae inesse virtutes ad varios profligandos morbos, sed in eo fere à se dissentiunt, quod alii minus accurate describant plantam, salvis viribus, v. c. DIOSCORIDES et GALENVS, alii species inter se confundant, et cuiusque adsignent, quod magis consentaneum et proprium Lysimachiae purpureae erat, i. e. SALICARIAE *floribus spicatis, foliis coniugatis* z), alii siderum influxum urgeant, et certas legendi horas scribant a), alii subdubitent de eius efficacia b), alii eam prorsus negligant, et, tanquam inanem et sterilem plantam, procul abesse iubeant c), alii denique specialiozem vsu adhuc indagandum censeant d). Sic demum euenit, vt eius memoria sensim pedetentimque vilesceret, et successu temporis tandem prorsus obsolesceret in tantis materiae medicae copiis. Primus ergo, quantum equidem memini, eam Hibernis in vsu esse litteris prodidit THRELKELD e), deinde laudauit a. MDCCXXXVII. HAMNERIN f), post LVCAS MISLEG g), medicus castrensium Austriacus, maiorum exemplo incitatus, experimenta iterum instituit, neque spe excidit, et qui fuerit periculo-

rum

z) Sic recte *Cranz* I. cit. p. 26.

a) Sic *Thurneisen* Pison Wasserfchatz B. VI. c. 65. p. 277.

b) *Mellin* Pract. Materia medica p. 67.

d) Sic *Cl. Lenhardt* Arzneien ohne Maske B. I. S. 282.

e) Sic *Schultz* Theses de mater. med. edit. a *Stumpff*, p. 389.

e) *Ap. Dale* Pharmacol. p. 264.

f) *Ap. Cranz* I. et. pag. cit.

g) *Ap. Haer* I. cit. p. 250.

rum euentus, Perill. SWIETENIO significauit, tandem HAENIVS *h*) circiter sub a. MDCCCLX. *praestantiam remedii decem variis experimentis* extra omnem dubitationis aleam posuit, et FRANC. XAVER. HARTMANNVS *i*) formulam quandam in vsu tyronum describendam curauit. Quae etsi sedulam salubris medicinae repetitionem suaderent, tamen perpauci materiae medicae narratores ei locum in supellectili sua copiosa esse voluerunt, v. c. LOESECKE *k*), CRANTZ *l*) et ILL. MURRAY *m*), plurimi prorsum illaudabilem omiserunt, quasi esset nullius frugi vel inferior ceteris, quarum fecerant mentionem, paucissimi practici, iique fere umbratici, nec habentes eam auctoritatem et gloriam, quae ad commendationem confert plurimum, illam variis in morbis prodesse contenderunt. Multum ergo superest medicis huius temporis celeberrimis faciendum, vt, quatenus huic plantae virtus sua medica constet, perducatur ad liquidum, eiusque vsus iterum reuocetur.

§. 2.

h) Loc. cit.

i) Formulae Remedior. in Mater. med. et chirurg. Crantzii p. 214.

k) Materia medica, ed. quart. Zückeri p. 432. Sed is Lysimachiam luteam (vulgarem) commendat ex Rosensteinii et Haenii auctoritate, etiamsi hic solam Lysimachiam purpuream nominet, ille Haenium appellet.

l) Loc. cit.

m) Loc. cit.

Pertinet vero *Lyfimachia purpurea* siue *Lythrum Salicaria* LINN. secundum systema sexuale ad classem XI. dodecandriam, ad calycantheas vero secundum ordinem naturalem n).

Lyfimachia f. *Lythrum* DIOSCORID.

Lyfimachia purpurea LIN. LOBEL. TABERNAEMONT. 1236.

Lyfimachium purpureum C. GESNER.

Lyfimachia altera. MATTHIOLI 675.

Pseudolyfimachium purpureum alterum DODON.

Lyfimachia purpurea communis maior CLVS. *Hist.* 2. p. 51.

Salicaria vulgaris purpurea foliis oblongis TOURNFORT. 253.

Lyfimachia spicata purpurea, forte PLINII C. B. P. 246.

Lyfimachia purpurea quibusdam spicata L. B. Tom. 2. l. 21. p. 902.

Blattaria rubra spicata maior glabra communis folio acuto MORISON *Hist.* 2. p. 490.

Blattaria rubra spicata maior, folio subrotundo MORISON. *Hist.* 2. p. 490.

Lyfimachia trifolia spicata purpurea BOCCO MUSEVM. 167.

Lyfimachia
n) Murray l. cit.

Lythmachia quadrifolia purpurea mollioribus et longioribus foliis
BOCCOMVSEVM. 167.

Salicaria foliis lanceolatis subhirsutis, floribus spicatis HALL.
Stirp. Helv. n. 854.

Lythrum foliis acutis floribus verticillatis LINN. Fl. Lapp. 197.

Lythrum foliis oppositis LINN. Hort. Cliff. 178. Fl. Suec. 393.

422. ROY Hort. Lugd. Bat. 458. Guettard. p. 122.

Lythrum Salicaria LINN. foliis oppositis cordato-lanceolatis floribus spicatis dodeandris. MILLER. Dict. NECKER Deliciae gallo-belgicae p. 208. SCOPOLI. Flora Carniolica. ed. 2. n. 565. POLLICH Histor. plant. in Palatinatu electorali sponte crescentium n. 450. MOENCH. Enumeratio plant. indig. Hass. n. 390. MATTVSCH. Flor. siles. 335. BLACKW. Herbar. t. 520. Flor. Dan. t. 671. Kniphof. Cent. 5. n. 55. Doerrien Nass. Oran. Gewaechse p. 148. ZORN Icon. Plant. med. Cent. II. Tab. 115.

Radix perennis fibrosa, ex multis radiculis maioribus, digitum crassitie aequantibus, lignosis, aegre in pulverem reducibilibus, minoribus, filiformibus, copiosis, et flexilibus constans.

Caulis est suffruticosus, solidus, adultior ligneus, sulcatus, saepius angulatus, erectus, foliatus, superius hirsutus, inferius laevis.

Rami copiosi structura caulis, inferiores patentes, superiores adscendendo incurui, tribus saepius simul e caule prodeuntibus.

Folia

Folia sunt cordato-lanceolata, opposita, interdum, praecipue caule inferiori, terna, rarius quaterna, ramis nonnunquam alterna, integerrima, patentia, sessilia, nervis alternis, nonnunquam oppositis, crebrius subhirsuta, obscure viridia, plana.

Flores spicati, inferius alis foliorum insidentes.

Pedunculus parvus, viridis, superius sulcatus.

Calix XII. fidus, monophyllus, cylindraceus, lineis duodecim in totidem denticulas exeuntibus, striatus, viridis, cum rubro commixtus, persistens, denticulae alternae minores.

Corolla, petalis sex, interdum V. vel VII. obtusiuscula, patentia, vnguibus calycis incisuris insertis.

Stamina. Filamenta XII, interdum X, filiformia, VI. superiora corollam dimidiam aequantia, et rubra, VI. inferiora longitudine calycis minora, lutea. *Antherae* simplices assurgentes, modo nigrae, modo luteae.

Pistill. Germen oblongum, fundo calycis impositum, luteum. Stylus subulatus, longitudine staminum maiorum, declinatus, stigma crassiusculum, orbiculatum, assurgens.

Perianth. Capsula oblonga, acuminata, tecta, bilocularis.

Semina numerosa parva.

Confer. LINNAEI Genera Plantarum.

Planta perennis est, crescit in locis humidis, in rivis pigre fluentibus, in fossis et stagnis paludosis, inuenitur mense Iulio et Augusto cum flore, linguae inter masticandum imprimit primo saporem herbaceum, adstringentem fereque acerbum, deinde reddit sub auctore Ill. MURRAY o) mucilaginem in fila ductilem. Plura vide apud MICH. SAGAR p).

§. 5.

Quod ad chemicam analysin spectat, herbam recentem periculo subiecit Cl. DE WELL q), unde colligitur, plantam hanc plurimum phlegmatis insipidi, mucilaginosi, parum olei, haud multum salis et terrae continere, cum unciae XVIII. plantae ultra XII. uncias laticis mere aquosi insipidi tradiderint, priusquam aliquot unciae liquoris salini subsecutae sint, salis vero volatilis nec vestigium deprehendere licuit. Planta siccata et ex aqua decocta dedit extracti quantitatem maiorem, sed cum spiritu vini digesta minorem. Hoc erat tenax, glutinosum, profunde viride, difficulter quidem, sed sensim in ore resoluendum, et linguae inducens saporem herbaceum, viscosum et gratum, flammae nequaquam obnoxium, illud vero longe ingratius et linguam sapore vix salso, magis subaspero aut terreo-siccante afficiens.

§. 4.

o) L. cit. pag. 511.

p) In Diss. cit. ista momenta manca sunt, quia contrahendo omisit A. de Wasserberg scitu digna.

q) Vid. Sagar Diss. ap. Wasserberg l. c. p. 394.

§. 4.

Quae si vera et certa sunt, non possum non exinde colligere, magnam et salutarem plantae vim futuram in iis morbis, vbi fluor quidam aegrum male habet, vel laxitas solidorum vrget. Nam eo redit omnis saporis et experimentorum vis, vt nos certos reddat eam primo fibras adstringere, eaque via roborare, cum partes acerbae sese satis prodant manducantibus, deinde ora vasorum comprimere, hinc sanguinis et ventris profluvia sistere, vltimo acrimoniam hebetare et obtundere posse propter mucilaginem satis perspicuam. Talis cum sit, recte dicitur planta et vulneraria siue styptica, et potior siue securior reliquis adstringentibus, et longe aptior diarrhoeae ac dysenteriae rebelli, quia ob istam mucilaginem noxas auerit, reliqua adstringentia fere insecuturas. Videtur tamen plurimum valere, si qua laxitas intestinorum subest; minus, si siccitas et rigiditas incommodat, vel sordes intus latent, contra si extrinsecus vulnere superhabetur vel applicatur, densando fluidum et stringendo solidum coercere fluorem morbosum sanguinis.

§. 5.

Solent vero medici adhibere *herbam* praeceteris, eamque sub forma *pulueris*, praecua medicina purgante, vespere et mane drachmam vnam vel scrupulos quatuor r),

B 3

vel

r) Haen 1. cit.

vel drachmam vnam ternis vicibus r), et in veteri morbo per aliquot hebdomadas continuare. Alii *herbam ex aqua decoctam* praeferebant putant, siue ore hauriatur, siue vulnere superiniiciatur, siue aluo immittatur, videturque ista via placere multis; Alii *succum* commendant, sed praeter HAMNERINVM t) paucos scio, neque vero eum improbo; Alii *aquam destillatam* ad vulnera et contusiones oculorum u) iubent applicari. Pauci sunt, qui *radicis vires* tentauerint, inque his maxime nominandus CL. BLOM w) est. De *floribus altum* est apud auctores silentium, et praeter HEVERMANNVM fere scio neminem; sed de eius virtute egregia proprio vsu satis certus sum. Euentum in diarrhoea malum, quem ille litteris prodidit, non quidem iis ipsis, sed potius medicamento male indicato adscribendum fuisse existimo. In genere hoc certum ratumque habeo, scripta aliorum versando, medicos tantum non omnes, qui de Lysimachiae virtutibus aliquid memorarunt, intra generalem commendationem et laudationem consistere, neque singulatim percensere, quae medicamenti exhibiti quantitas et forma fuerit, quae utilitas et efficacia, quae noxa vel inertia, sed alterum in alterius verba iurare ac repetere fideliter, quae hinc inde dicta

r) Stoerck Annus medic. I. p. 108.

s) Ap. Cranz l. cit. p. 27.

t) Parkinson ibid.

w) Ap. Murray l. c. p. 513. et Rosenstein Kinderkrankheit. p. 79.

nus laxitas anteit, profluuium insequitur, et tum temporis longe praestantissimae Lysimachiae vires censendae sunt.

§. 7.

I. *Vulnera.*

Cum facile fieri possit, ut vasa corporis a vi quadam externa laedantur, et sanguinem profluere sinant, videtur mihi origo virium Lysimachiae medicatarum inde quam maxime repetenda. Potuit enim sanguinem sistere, et vulnus ipsum glutinare. Haec testantur fere omnes scriptores, *Dioscorides a)*, *Galēnus b)*, *Oribasius c)*, *Aetius d)*, *Pavllus e)*, *Rvellius f)* et *Tabernaemontanus g)*, neque falsas hasce laudes puto, cum in simplici vulnere saepe numero sufficiat ora vasorum adstringere, atque humorem subacerbum superhabere. De *ulcere* magis dubito, cum fere maior noxa sit ab repressione, attamen sub auctoribus *Plinio* et *Rvellio h)* *ulceribus*, quae calcamento facta sunt, prodest contrita, idque, quan-

a) L. cit.

b) L. cit.

c) De Morb. Curat. III. 36. p. 605.

d) L. cit.

e) L. cit. p. 445.

f) L. III. 78. p. 580.

g) L. cit. p. 1238.

h) L. cit. p. 530.

quantum equidem intelligo, refrigerando et minuendo
ruborem ac inflammationem.

§. 8.

II. *Inflammationes externae.*

Inflamatio externa, si quando incidit, fere à laxi-
tate quadam, ab ictu et humorum aditu orta est. Quae
si recens est et moderata, solent quaeque leniter adstrin-
gentia, dum superimponuntur linteolis, prodesse plu-
rimum, praeuia sanguinis missione, si res aegri eam
desiderent. Hinc forte factum est, vt maiores nostri Lysima-
chiam sub initio adhiberent ad sedandum inflammationis
impetum, maximeque eius, quae oculos occupat et male
habet, eodem fere modo, quo nostrates chirurgi aquam
vegeto-mineralem GOVLARDI suberhabere solent. Huc
spectat

1. *Contusio oculi,*

Quam, si fides sua constat auctoribus, optime in-
gulasse fertur, et

2. *Inflamatio oculi,*

Cui eam opponi HALLERVS *i)* iubet, propria fretus
experientia.

§. 9.

i) Ap. *Cranz* I. c. p. 27.

III. *Febres.*

Ea est fibrarum corporis natura, vt stimulo quodam acriter ac diu vellicatae in motus cieantur, magnitudini, vehementiae et durationi stimuli et partium affectarum fabricae consentaneos, et, eo cessante, quiescant illico. Nam quo maior visceri sensus a natura insitus est, (siue eum irritabilitatem, siue sensibilitatem, siue contractilitatem appelles, mihi iam perinde est) eo grauius vrget impatientia stimuli, eo maiores ac diuturniores insequuntur turbae solidorum ac humidorum, eo maius imminet sanitatis vitaeque periculum. Quod demum cunque sit irritamentum, semper tamen sequitur vel spasmus, vel dolor, vel febris, id vnum tantum interest, vt in homine alio aliter afficiat, et morbum varium propter varium corporis habitum materiamque variam inducat. Ex his satis colligitur, febres quidem caussaliter dici posse a neruis profectas, vt Angli contendunt, at vero materialiter (id quod veteres medici statuerunt) ab humoribus natas. Hi materiam stimuli subministrant, illi recipiunt, ceteraque solida, contrahantur necesse est. Sic mutua neruos humoresque intercedit conspiratio, et febrium theoria, quae hos illosue excludit, mihi videtur esse quam maxime manca, anceps et dubia. Que cum mecum reputo, non possum non ab eorum partibus esse, qui Lysimachiae ministerio febres fugari posse profitentur.

1. *Febris*

1. *Febris intermittens tertiana.*

Nominat TABERNAEMONTANVS *k*) quendam *Lysimachiam caeruleam* s. *galericulatam*, eamque propter virtutem febrifugam *tertianariam*. Sunt vero, qui diuersam esse plantam contendant, neque ego repugno: nam est *Scutellaria galericulata* LINNAEI. Tamen et nostra planta, utpote amara, ad infringendam intermittentium febrium vim non male hoc in numero mihi videtur reponenda, quippe, praeuia alui purgatione, vi sua adstringente potest minuere irritabilitatem morbosam, et febrem ipsam extinguere.

2. *Febris continua.*

Vnum noui TABERNAEMONTANVM *l*), qui aquam eius destillatam appellat, eamque propter vim refrigerantem febribus acutis aptam iudicat, sed caute adhibendam, ne criticae vacuationes hinc sistantur. Ego vero hanc vim, si satis vera est, sentio esse perexiguam, et aquam ipsam scio in obsoletis positam, quibus facile carere possumus.

3. *Angina.*

Lysimachiam salubrem hoc in morbo fuisse, idonei auctores testantur, SCHWENCKFELT *m*), qui flores ex aqua decoctos ad faucium inflammationes conferre statuit,

E 2

ZORN

k) L. cit. p. 767.*l*) L. cit. p. 1239.*m*) L. cit. p. 129.

ZORN *n*), qui fauces ab angina catarrhali correptas ex aqua ista gargarisare suadet, et TABERNAEMONTANVS, qui *luteam*, (*Lyfimachiam vulgarem* LINNAEI) cuiusque anginae formae aptam, *purpuream* vero (*Lythrum Salicariam* LINN.) contra anginam inflammatoriam tuto commendari posse censet. Ego vero etsi fidem iis detrahare nolo, rem tamen omnem ita finiendam existimo, vt, quatenus ista planta ex partibus adstringentibus constat, non, nisi ad eas anginae species valere possit, quae à laxitate faucium pendent, minime ad eam, quae cum inflammatione est, nisi ante sublatus fuerit eius impetus. Tunc demum tale gargarisma haud vltimum vel inefficax ad iuuandum et roborandum erit.

4. *Pestis hominum et pecorum.*

Pestis, vt malignarum febrium princeps est, ita etiam quaecunque artis praesidia raptim sumenda desiderat, cum salus aegri quavis hora sit in ancipiti posita. Pauci enim euadunt, plurimi, recrudescente pessimo malo, subito extinguuntur. Innumerabilis medicamentorum a maioribus patribusque commendatorum vis est, ideoque nec defuerunt, qui hanc plantam, de qua quaerimus, quam maxime proficuum profiterentur. Liceat ex multis IO. CRATONEM et RVELLIVM *p*) nominasse. *Audui de quibusdam rusticis, inquit, cum apud Cenomanos pestilentia passim grassa-*

n) Botanol. p. 409.

p) L. cit. p. 580.

grassaretur, multosque subita morte raperet, tandem ex herba quadam, quam mihi demonstrarunt, remedia quaesuisse, qua liberatos peste plurimos adfirmabant. Namque altius paullo supra panum, qui iam intumisset, adalligata deorsum pestilens virus impellebat, collectumque tandem inibi sursum regredi, et principes partes repetere non patiebatur. Sic modico subiecti membri damno reliquum seruabatur corpus. Inde rusticis PELLIBOSSA, siue quod idem est, PESTIFUGA coepta est appellari. Sed quae ab iis demonstrata mihi fuit, nullis dissentientibus notis, *Lysimachia* erat. Cuius miraculi nullam potui rationem inire, nisi quod forsitan suo inspissata et adstrictionis munere, quo pollet, venenum ad subditas partes exprimens excluderet. Neque ego, cum Dauus sum, non Oedipus, miraculi huius rationem inire possum, vel RVELLI auctoritati subscribere, partim quod verae pestilentiae proprium sit bubone critico finiri, attestantibus fere omnibus foedae luis narratoribus, maximeque ex nuperis quidem CAR. DE MERTENS *g*), GVST. ORRAEO *r*), SAMOILOWITZ *s*), CL. FERRO *t*), MART. LANGE *u*), IO. MART. MINDERER *x*) et cet. partim

65

quod

- g*) Obs. med. de febr. putr. de peste T. I. P. II. c. 7. p. 103.
r) Descript. pestis p. 69. et 70. et p. 100. expressis verbis dicitur *suppuratio bubonum crisis unica salutaris*.
s) Abhandlung von der Pest p. 101. Sed negat ille, ait *Kliass* ib. Vorbericht p. 29.
t) Ansteck. der epidem. Krankheit. besonders der Pest. p. 65. et Vorbericht p. 29.
u) Rudiment. doctrinae de peste p. 13.
x) Diss. de peste eique medendi methodo, Ien. 1789. p. 6. et 12. not.

quod nihil exitiosius materiae migratione ad interiora reperiatur, et hoc quidem Lysimachia, quantum video, cum ad repellentia medicamenta pertineat, vnice facere potuit. Relinquitur ergo hoc vnum, vt sub peste intelligamus febrem malignam putridam, quam haud raro insequitur bubo symptomaticus. In hoc casu caute superhabita Lysimachia forte proderit. Tandem fidem RVELLII dubiam reddit MATTHIOLVS^{y)}, cum eum veram Lysimachiam ignorasse contendat, certe duas pro *Lysimachia* plantas designasse, ea forsitan ratione adductum, quod DIOSCORIDES flore rufo aut aureo constare *Lysimachiam* memoriae tradiderit. Quod si verum et rectum est, tunc praestat eam in isthoc dirissimo morbo missam facere, quam periclitari, et euentum dubium expectare. Idem iudicato, si de *carbone pestilentiali* quaeritur. *Trita, tribus horis retenta*, inquit IAC. HOLLERIUS^{z)}, carbonem curat. Ego vero vix crediderim.

III. *Profusio.*

Saepenumero accidit, vt vasa interna post vim intrinsecus vel extrinsecus illatam per *ἀνακόμωσιν, διαπήδησιν* vel *διάρρησιν* sanguinem contentum largiter dimittant, et aegrum vel in vitae discrimen deducant, ni fluor coerceatur, vel cruoris penuriam inducant, vnde varia, eaque grauissima corporis vitia effici solent. Tunc vero prima
salus

y) Comment. cit. p. 484.

z) Ap. Zorn I. c. p. 409.

salus in reprimentibus quaerenda est, neque forte spernenda vis adstringens *Lysimachiae*. Similiter statuendum puto de profluuiis serosis vel mucosis, in quibus, ni omnis fallor, primum tentata est. Nec iniuria, quia vbi propter laxitatem vis retentrix deest, (sit venia verbo veterum tecnico) et humor copiosius et diutius, ac par est, profluit magno cum virium detrimento, hoc vnum medico debet esse propositum, vt fluorem prudenter et de tempore colibeat. Fluor enim per diuturnum temporis spatium toleratus in varia nervorum vitia, hydropem vel tabem coniicit. Et vero hisce malis obesse dicitur *Lysimachia*, hinc secundum vtrumque ordinem videntur prosequenda.

§. 10.

A. Profluuia sanguinea sive haemorrhagiae.

Haemorrhagia et multiplex est, et varia, cum quacunque corporis parte, dilatatis vasorum osculis, vel compage rupta, possit fieri, etsi à loco, vnde sanguis effluit, et ab copia diuersa maius vel minus sit periculum. Mirum ergo nemini videbitur, si inde ab priscais temporibus remedia, quibus manantis sanguinis impetus sisteretur, medici tentarent, et in eorum numero varias *Lysimachiae* a) species, maxime purpuream, collocandas putarent. Inest enim ei vis adstringens cruoremque densans. Sunt vero potiores haemorrhagiae, quas auctores litteris prodiderunt,

1. *Haemorrhagia*

a) *Tabern.* l. c. p. 1258. *Tragus* l. c. p. 147.

1. *Haemorrhagia narium.*

Naribus *Lysimachiae* herbam immitti iubent *DIOSCORIDES b)*, *GALENVS c)*, *TRAGVS d)*, *RVELLIVS e)*, *SCHWENCKFELT f)* etc. et adstringere vasorum ora, manantem cruorem cohibere potest, quippe ne hodie quidem aliud artis consilium est, diuersum tantummodo praesidium.

2. *Haemorrhagia gingiuarum.*

Gingiuas varie affectas sanguinem fundere haud rarum est, eaque de causa ori conuenire videtur succus expressus vel herba ex aqua decocta, etsi non opus est tam curiosa conquisitione, qualem *GOTTSCHED g)* proposuit. *Lysimachia purpurea*, inquit, ipso *Iacobi die*, vespera ingruente, effossa, torrefacta, in sacculum coniecta, et nouendum collo appensa, post in profluuium missa, putrilaginem gingiuarum scorbuticam corrigere creditur. Haec quidem missa facio, utpote superstitiosa, plantam vero propter vim adstringentem gingiuas corrigere posse credo.

3. *Haemorrhagia*

b) L. cit. pag. 246.

c) L. cit.

d) L. cit. p. 147.

e) De Nat. Stirp. III. 78. p. 580.

f) Ibid. p. 129.

g) L. cit. p. 155. Idem sentit *Zorn*. Botanol. p. 409.

3. *Haemoptoe et haemoptysis.*

Commendat hoc in malo DIOSCORIDES *h*) succum foliorum, ORIBASIVS *i*) folia contusa, PAVLLVS *k*) et RVELLIVS *l*) potum et infusionem, TRAGVS *m*) herbam ex vino decoctam et potam, GOTTSCHED *n*) vtilem putat in sputo sanguinis, similiter ZORN *o*) et post hos viros multi alii, cum maxime SAGAR *p*). Ego vero de viribus eius ita sentio, vt eam magis prodesse putem in haemoptoe, id est, oris sputo, quam in haemoptysi. Ibi enim fertur gargarisando vel quavis alia via ad ora vasorum aperta, et locum affectum alluit, hic vero per ambages demum ad pulmones venit, et debiliorem virtuten reddit.

4. *Fluxus hepaticus.*

Est iste fluor, sub quo sanguis loturae carnis similis emittitur, sed parce ac sine torminibus, sine vlla haemorrhoidum specie, per se quidem rarissimus, et vel

ab

h) Ibid.

i) De Morbor. Curat. III. 30. p. 631.

k) De Re med. I. cit.

l) L. cit. p. 580.

m) Ibid. p. 147.

n) Ibid. p. 155.

o) Ibid.

p) Diss. cit. p. 395. Opp. Wasserberg T. II.

D

ab ulcere quodam repetendus, vt veteribus medicis visum est, vel ab lymphaticorum vasorum atonia, vt VOGELIO *g*). In priori casu adesse debet, praeter alia anamnesticam signa, dolor in loco abdominis ulceroso et odor saniei profluentis grauis, in posteriori debilitas intestinorum. In hoc cum conueniant medicamenta, quae sistant sanguinem, et adstringendo roborant, proderit fortasse Lysimachiae herba vel radix ex aqua decocta et pota sub auctore TABERNAEMONTANO *r*) et ZORNIO *s*).

5. *Menses nimii.*

Variae sunt caussae, vnde menses augentur nimium, ideoque variari semper debet medendi ratio. In his non vltima est vel laxitas vteri, vel tenuitas sanguinis. In vtroque casu caute data Lysimachia videtur habere vim adiuuandam, maximeque extus superhabita vel in vuluam immissa, quia similia adstringentia remedia in largiori profluuio suadent recentiores medici. Hinc eam praee ceteris laudant DIOSCORIDES sub pessis forma inditam, GALENVS succum, RVELLIVS iniectionem, TABERNAEMONTANVS aquam destillatam, TRAGVS herbam contusam et pudendis superimpositam, nec dissimiliter GOTTSCHED et SCHWENCKFELT, BOECLER *t*), HAMNERIN *v*) etc. *In haemorrhagiis vteri*, inquit

AN-

g) De Cognosc. et Curand. C. H. affectibus. p. 283.

r) L. cit. p. 1259.

s) Ibid. p. 409.

t) Cynosur. Mat. med. continuat. p. 547.

v) Ap. Cramz l. c. p. 27.

ANDREAS LAVRENTIVS x), *expertissimum remedium est*, eodemque casu WELSCHIVS conseruam laudat. Neque ego herbam reliquis inferiorem censeo, quum talibus in casibus remedia alia longe superaeruit.

6. *Haemorrhoides.*

Solent fere omnes auctores, cum plantam ceteris haemorrhagiis obesse scribant, etiam has veluti cumuli loco superaddere. Satis est nominasse RVELLIVM et ZORNIVM. Neque inepte, cum possit commode immitti aluo, et vasorum ora stringere.

7. *Mictus cruentus.*

Solus est GOTTSCHED z), si bene memini, qui radicem et flores viles iudicat in mictu sanguinis, puluisculo eorum exhibito, sed, vt mihi videtur, magis ex analogia, quam experientia.

§. 11.

B. Profluua serosa — mucosa.

Et in his varie tentatum commendatumque a priscis medicis atque maioribus est, quia saepius incidunt, interdum per populum grassantur, et parabilem medicinam desiderant. Huc referuntur

D 2

Diarr.

x) Consil. med. 13.

z) L. cit.

1. *Diarrhoea.*

Diarrhoea vulgaris morbus est, interdum levis, interdum paullo pertinacior et longior. Tunc fere solis adstringentibus remediis tollitur. Unus ex primis est TABERNAEMONTANVS a), qui herbam cum aliis ex vino coqui iussit, deinde HAMNERIN in subsidium venit, tandem HAENIVS b) efficaciam eius extra omnem dubitationis aleam posuit. Dum, dato prius purgante, inquit, drachma una vel quatuor scrupuli pulveris huius plantae mane ac sero dantur, et morbus magis a laxis intestinis, quam a sordibus originem ducat, praetereaque nunquam ex collectione putrida, nec ulcere intestinorum, nec alicuius visceris tabitudine ortus sit, intra tres quatuorue dies curatur perfecte, si recens est, paullo vero longiore tempore, si est diuturnior. Anosam diarrhoeam, ad quaerens auxilia rebellem, trium septimanarum spatio eodem remedio percuravi. Haec fere pertinent ad diarrhoeam, a laxitate oriundam, sed alio loco c) virium medicatarum fines ulterius extendit. Etiam in diarrhoeis et dysenteris olim à causa quavis alia productis, iamque, causa priore devicta, a debilitate superstite postmodum continuatis, multa nova experimenta confirmarunt. Similes effectus vidit L. B. de STORCK d) in diarrhoea pertinacissima, HAENIVS e)

et

a) L. cit. p. 1238.

b) Ratio Medendi T. III. c. 5. p. 214.

c) Ibid. T. IV. c. 7. p. 232.

d) Ann. med. I. p. 108.

e) Ap. Murray l. c. p. 513.

et SAGAR *f*) sub forma pulveris vel decocti, radice decoctum salubriter tentavit BLOM *g*) in *diarrhoea chronica* et dysenteria. Cum Lysimachiae iusit vis valde adstringens, non est, quod hisce viris temere fidem detraham, praecipue cum et ipse vim eius eximiam in diarrhoea longa perspexi, certissime et in posterum iuuabit, si, purgatis intestinis, ad robur restituendum adhibeatur.

2. Dysenteria.

Eadem fere res dysenteriae est, hinc eius vetustissima medicina Lysimachia. *Valet foliorum succus, qui pollet, adstringendi vi, teste Dioscoride h), ad dysenteriam, seu potui datus, seu etiam chystere infusus.* Consentiant GALENVS, ORIBASIVS, AETIVS, FABRIC. HILDANVS, DODONAEVS, TRAGVS, TABERNAEMONTANVS, ZORN, BLOM, GARDANE *i*) et ceteri. Contra ire videtur HEVERMANN *k*), sed discordia ita diluenda est, vt, quatenus huius planta vis in adstrictione cernitur, nec possit, nec debeat prius dari, quam vacuata vel hebetata satis materia. Accedit, quod isthaec herba, de qua mihi sermo est, multum cum cortice Sima-

D 3

rubae

f) L. cit. p. 495.

g) Ap. Murray I. cit. p. cit.

b) L. IV. p. 246.

i) Gaz. de Santé 1775. p. 65.

k) Bemerkung. T. I. p. 212.

rubae conueniat, ideoque cum mucilaginoso ^{l)} sit, in omnibus iis adfectionibus, ubi alias talia medicamenta indicantur, adhiberi poterit.

3. Lienteria.

Vnus est Perill. MURRAY ^{m)} testis, isque peridoneus, qui eius in hoc alui fluore vires praedicat. *Similem effectus celeritatem, inquit, in lienteriae casu singulari obseruavi, et si inconstantiam dein dolerem.* Causa huius inconstantiae mihi videtur in eo esse quaerenda, quod praesentaneam eius virtutem soli lienteriae, ab intestinorum laxitate profectae, assignare liceat, idque suadente natura et similitudine morbi cum ipsa diarrhoea. Etenim fere à laxitate oritur, eaque sublata, illico cessat. Tunc vero opportuna medela ab Lysimachia est, eiusque ministerio Ill. GRVNER lienteriam longam et desperatam demum profligauit.

4. Gonorrhoea et

5. Fluor albus.

Commune hodie vitium genitalium virilium et muliebrium est catarrhus, id est, morbosus mucii fluor ex pene vel vulua continuus. Qui et turpis, et permolestus

^{l)} Ita bene Sagar I. cit. p. 395. et post eum Ill. Murray Appar. Medicam. Vol. III. p. 513.

^{m)} Ibid.

stus esse homini solet, hinc imprudenter quaeritur ab imperitis medicina adstringens. Commendat quidem TABERNAEMONTANVS *n*) et ZORN *o*) herbam cum aliis adstringentibus decoctam et camphorae copulatam in gonorrhoea, SAGAR *p*) in fluore albo salubrem pronunciat, ego vero primum explorandam censeo speciem et originem floris, deinde tempus morbi spectandum. Nunquam enim tuto datur sub initio, tutius, impetu stimuli ac inflammationis sedato, et materia in benignitatem cohuersa, tutissime, si sola laxitas subest. Tunc enim omnis praestantia in adstrictione posita esse videtur.

§. 12.

V. *Spasmi.*

Magna nervorum vis est in corpus humanum. Quod cum pateat variis stimulis extrinsecus vel intrinsecus laesuris, haud exiguus datur morborum numerus, qui sub communi spasmodum genere comprehenduntur, siue ostendant musculos constrictos, siue alterne contractos vicissimque extensos. In hisce morbis effectus quidem facile cernitur, caussa vero ut plurimum latet, hinc identidem vsu euenit, ut fallant medicum medicamenta specifica. Praestat ergo in origines cuiusque curatius inquire,

n) L. cit. p. 1259.

o) L. cit. p. 409.

p) L. cit. p. 396.

rere, quam falsa nominum specie falli. Paucos video extitisse medicos, qui Lysimachiae vires hisce in morbis periclitarentur, etiamsi non prorsum videatur spernenda.

1. *Epilepsia,*

Dirissima et ad spectu horrenda epilepsia est, qua si qui corripuntur, iacent sine conscientia, sublatis sensuum mentisque functionibus, residuo vehementissimo membrorum motu et summa spirationis difficultate. In hoc ergo malo nihil est reliquum, nisi ut in singulis aegris causa, quae antecesserat, quantum eius fieri potuit, eliciatur, eique aptum eligatur remedium. Saepenumero subest sola laxitas, indeque nata sensibilitas morbosa. Quam cum subigant medicamenta martialia, cortex, viscus quernus, balnea frigida, et id genus alia, in eam inducor sententiam, et ipsam Lysimachiam fore proficuum, si ex aqua decoquatur, et ore hauriatur, minus vero, si parti affectae extrinsecus apponatur. In hac tamen magnam spem GOTTSHEDIVM q) posuisse video. *Radix collecta, inquit, sole ultimum cancri gradum accedente, ac collo appensa certissimum epilepsiae remedium est.* Quam bene, viderint alii.

2. *Calculi.*

Sunt, qui hanc herbam plurimum facere scribant ad pellendos calculos, certe ad dolores leniendos. Neque

q) L. cit. p. 155.

que ego ausim contrarium contendere, cum medici vel ipsam vnam vrsi ad hunc morbum proficere affirmant, et saepe numero fons mali in laxitate renum resideat. Tunc vero, quid valeat *Lysimachia*, caute puto experiendum.

§. 13.

VI. *Cachexia.*

Huc referenda sunt ex systematicorum voluntate quaecunque vitia, in quibus malus corporis habitus subest, isque se prodit maxime vel marcere, vel tumore, vel quadam coloris foeditate. Varia ergo sunt cutis vitia, quibus deturpatur, eaque etsi morbi non semper dicantur vel existimentur, plurimos tamen medico molestias facessunt. Qui *Lysimachiam* ad ea bene facere scripserit, praeter *GOTTSCHEDIUM* r) scio neminem. *Facies emaculat*, inquit, *aqua florum destillata*. Id quod eatenus concesserim, quatenus sola cutis laxitas efficit, vt quaedam passim erumpant sudamina vel pustulae. Has potest aqua frigida, si facies crebrius humectetur, tollere, quidni et aqua florum *Lysimachiae* destillata, cum cutim laxam et refrigerare, et constringere possit?

§. 14.

r) L. cit. p. 155.

Haec cum mecum repeto, videtur mihi disputatio
omnis eo redire, vt *Lyfimachia* s. *Lythrum Salicaria* LINN.
nequaquam destituatur viribus medicinalibus, eaeque
fere valeant ad adstringenda solida laxa, ad reprimendam
diarrhoeam ac dysenteriam, ad sistendas haemorrhagias.
Digna ergo ista planta est, me quidem iudice, quae de-
nuo in usum vocetur, (hoc bonum fatum multis obsoletis
medicamentis nuperrime contigit) et tunc demum ei sua
laus, suus honor constabit. Nihil certe mihi gratius ac-
ciderit, quam si expertos aliquos medicos hoc libello ad
experiendum impulerim. Ego enim, si quando mihi se
obtulerit occasio, lubenter arripiam, neque committam,
vt per me remedium isthoc sit minus usu et periculis
confirmatum.

D. I. Scherbius del.

I. C. Bernde fecit. F. v. Hoff.

W 78

Pica

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
LYSIMACHIAE PURPUREAE
SIVE LYTHRI SALICARIAE LINN.
VIRTUTE MEDICINALI NON DVBIA

QVAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO DVCE AC DOMINO
DOMINO
CAROLO AVGVSTO

VIAE MONTIVM ANGARIAE
AVIO THVRINGIAE REL.

MEDICORVM ORDINIS
DOCTORIS

INA ET CHIRVURGIA
S RITE CONSEQVENDIS

MDCCCLXXX.

FENDET

T O R

C HERBIVS

OFVRTANVS.

A E

EDLERIANA.

